

УДК 615

Горкун А.Ю. студентка гр. РД-21м

Науковий керівник: Говоруха Олена Юріївна, старший викладач кафедри загальної медицини з курсом фізичної терапії

(Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, м. Дніпро, Україна)

ПОБІЧНІ РЕАКЦІЇ НА ЗАСТОСУВАННЯ АНТИБІОТИКІВ

В наш час антибактеріальні препарати широко застосовуються в медичній практиці з метою ерадикації збудників інфекційних захворювань та є однією з найбільш часто використовуваних груп лікарських засобів. Моніторингові дані свідчать, що за останні десять років глобальне споживання антибіотиків у медицині зросло на 36%, хоча динаміка споживання по країнах різниться.

Антибіотики (грец. anti – проти + bios – життя) – продукти життєдіяльності (або їхні синтетичні аналоги і гомологи) живих клітин (бактеріальних, грибових, рослинного і тваринного походження), які вибірково пригнічують функціонування інших клітин – мікроорганізмів, пухлин і т.п.

В основному антибіотики – малотоксичні для людини речовини. Проте в процесі лікування здатні викликати побічні дії на організм хворого. Виникнення побічних реакцій на антибіотики – це складний патофізіологічний процес, у розвитку якого бере участь ціла низка чинників.

Побічна дія ліків, або побічні ефекти (англ. side effects) – будь-яке виявлення небажаного, тобто невідповідного меті фармакотерапії, іноді небезпечного впливу ліків на організм, що виникає в діапазоні терапевтичних доз (рекомендованих для лікування, діагностики або профілактики захворювань).

З одного боку, ризик викликання побічних реакцій визначається властивостями самого антибіотика, а з іншого – реакцією на нього організму хворого. Викликання побічних явищ під час антибіотикотерапії залежить від багатьох факторів:

- властивостей самого антибіотика;
- індивідуальних властивостей макроорганізму;
- дози лікарського засобу; тривалості лікування; лікарської форми.

Найчастіші небажані ефекти антибіотиків. Фактори ризику їх розвитку, механізми:

- алергічні реакції;
- токсичні реакції;

Явища пов'язані з хіміотерапевтичною дією антибіотиків:

- лікарський дисбактеріоз;
- ендогенна суперінфекція;
- порушення вітамінного обміну;
- неповноцінний протиінфекційний імунітет;
- реакція загострення.

Алергічні реакції. Найбільш частими алергічними реакціями при антибактеріальній терапії є шкірні прояви – макулопапульозний висип, кропив'янка і свербіж шкіри. Ці реакції розвиваються, як правило, через кілька днів або тижнів після початку прийому препарату, протягом яких відбувається сенсibiliзація організму.

Хворі з алергічними реакціями на антибіотики в анамнезі вимагають ретельного обстеження для підтвердження імунного характеру НЛР та виявлення типу алергічної реакції. Питання доцільності подальшого призначення антибіотика, що викликав алергічну реакцію, залежить від клінічної ситуації та можливості застосування препарату іншого класу. У ряді випадків за неможливості адекватної заміни антибіотика препаратами іншої групи допускається застосування інших антибіотиків цього ж класу (при неважких алергічних реакціях в анамнезі, низькому ризику

перехресної алергії), а при тяжких алергічних реакціях у минулому – проведення специфічних методів лікування (десенсибілізація, ступінчаста пробна терапія).

Токсичні реакції. Вони виникають частіше за алергічні. Їхня вираженість залежить від дози препарату, особливостей його фармакокінетики та взаємодії з іншими лікарськими засобами.

Токсична дія характеризується:

- вибірковістю (у кожного антибіотика свої «мішені», запровадження препарату супроводжується індивідуальними клінічними проявами).

- найбільшою ймовірністю пошкодження вже патологічно зміненого органу чи тканини;

- залежністю дози та тривалості введення.

Отже, у зв'язку з можливим виникненням побічних реакцій слід дотримуватись правил антибіотикотерапії:

- застосовувати АБ тільки за показанням;

- обережно використати їх з профілактичною метою;

- через 10–15 днів антибіотикотерапії робити заміну АБ однієї групи на АБ іншої групи;

- лікування відповідно до чутливості бактерій до даного препарату;

- по можливості використовувати АБ вузького спектра дії;

- застосовувати пробіотики та пребіотики.

Перелік посилань

1. Дроговоз С.М., Гудзенко А.П., Бутко Я.А. Побочное действие лекарств: учебник-справочник. – Х.: «СИМ», 2010. – 480 с.

2. Клінічна фармакологія (Під ред. І.К. Латогуза, Л.Т. Малої, А.Я. Циганенка). 1-й та 2-й том. - Харків: «Основа», 1995.

3. Лукьянчук В.Д. Механизмы действия лекарственных средств. - Луганск, 1997.-81 с.

4. Компендиум 2015 – лекарственные препараты / Под ред. В.Н. Коваленко. – К., 2015;

5. Нековаль І.В. Н47 Фармакологія: підручник / І.В. Нековаль, Т.В. Казанюк. – 4-е вид., виправл. – К.: ВСВ «Медицина», 2011.– 520 с. ' І8ІЯМ 978-617-505-147-4

6. Фармакологія. Підручник / Посохова К.А., Скакун М.П. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2003. – 740 с.

7. Фармакологія. Підручник для студентів медичних факультетів / Чекман І.С., Горчакова Н.О., Казак Л.І. та ін. – Вінниця, Нова книга, 2010. – 784 с.